

6. cap. 1. § 1, 2 et 3, in quibus querit: An religiosi professi dominio polleant in propria manuscripta, ostenditque dominium religiosorum in propria manuscripta sive a seipsis, sive ab aliis confecta repugnare virtuti justitiæ, et voto paupertatis, universæque monasticæ disciplinæ regimen evertere. Cæterum quod attinet ad constitutum Clementis IV: *Providentia*, Bullarii ord. præd., tom. I, pag. 493, in ea hæc legitur: « Inter hujusmodi autem libros non intelligimus comprehendere quaternulas, et illas cartulas, vel membranas, in quibus dicti fratres sibi certa notabilia, cum aliis quibus privatis sermonibus collegerunt. » Benedictus quoque XIII, const. *Postulat humilitati nostræ*, Bullar. ejusd. t. VI, pag. 548 et seqq. qua cavet, ut quæ tempore promotionis habent, omnia superioribus permittere debeant regulares ad episcopatum, vel alias dignitates ecclesiasticas promoti, nominatim scripta excipit: « Exceptis duntaxat scriptis, propriis indumentis, et Breviario. »

(147. Regulares, qui ex alterius cella accipiunt manuscripta concionum, aut manuscripta alterius generis ad sibi transcribendum, peccant contra votum paupertatis, et tenentur ad restitutionem. Hujusmodi enim manuscripta sunt magno pretio æstimabilia, ut experientia docet, cum non desint, qui ob illorum simplicem usum solverent centum scuta, et ultra propter eorum singularitatem. Quo fit, ut ultra peccatum mortale, teneantur restituere, quia res tanti valet, quanti æstimatur ab eo, qui rem habet, leg. unica, cod. *De sententiis*. Sic Donatus, *Præc. rer. regular.*, tom. IV, tract. 15, quæst. 45; Bartholomæus, a S. Fausto, in *Thesaur. rel.*, lib. VIII, *De paupert.*, quæst. 103, in novis; Pellizzar., tom. I *Manual*, tract. 4, cap. 2, quæst. 32, num. 316, cum aliis ibi allegatis.

(148. Contra votum paupertatis peccant, qui ab aliis data, vel donata recipiunt, et retinent, consumunt, permutant, alteri donant, vel accommodant, contra, vel citra illum, ne præsumptum quidem consensum, et licentiam superioris. Item qui pecuniam, vel aliam quamcunque rem sibi ad usum concessam, v. g. pro victu, vestitu, thesibus imprimendis, libris emendis, et hujusmodi in alios usus expendunt, seu ludendo, potando etc. consumunt, et prodigunt. Item qui res habitas abscondunt, vel occultant, ne superior sciat, vel auferat, nolentes permittere ejus liberæ dispositioni. Item qui res sibi ad usum concessas culpa, seu negligentia lata, quæ dolo æquiparatur, amittunt, vel destruunt, aut corrumpunt. Item syndici, procuratores, œconomi, administratores, et prælati inferiores, res, et pecunias monasterii expedientes, aut elargientes aliter quam regula ordinis, voluntas superiorum, aut consuetudo postulat. Item ipsimet superiores majores, si res, aut pecunias monasteriorum aliter expendant, aut elargiantur, quam ordinis regula,

lex pontificia, aut conciliaris, vel consuetudo permittat, cum prælati non sint honorum monasterii absoluti domini, sed soli administratores: capit. *Fraternitatem* 2, De donationibus. Item superiores permittentes subditis, ut pecuniam etiam propria industria, et arte acquisitam, seu sibi donatam, aut legatam, seu quovis modo sibi proveniente expendant in usus superfluos, vanos, illicitos, aut turpes; seu permittentes, ut bona, seu mobilia superflua pretiosa, et statum suum dedecentia penes se habeant, et retineant: tunc enim tam ipsi prælati, quam subditi graviter peccant contra votum paupertatis: cum nec superior possit tales licentias concedere, nec subditi ipsis uti, ut patet tum ex concilio *Trid.*, sess. XXIII, *De regularibus*, cap. 2; tum ex decretis Clementis VIII, pro reformatione regularium, incip. *Nullus omnino*, § 3; tum ex decretis sacræ congreg. Concilii adductis, supra, num. 49.

(149. Regulares utriusque sexus subripientes de bonis monasterii quantitatem notabilem, duplex peccatum mortale incurrunt, unum furti contra justitiam, et aliud proprietatis contra votum paupertatis. Vide verb. *Furtum*, num. 70.

(150. Eadem quantitas requiritur, et sufficit in religioso ad furtum mortale, et mortalem transgressionem voti paupertatis, quæ sufficit ad furtum mortale sæcularium exceptis esculentis, et poculentis. Vide *ibid.*, num. 71.

(151. Regulares utriusque sexus deprehensi in morte habere aliquam proprietatem, debent cum ipsa subterrari extra monasterium in sterquilinio in signum suæ damnationis æternæ. Vide verb. *REGULARES*, num. 16.

(152. Affertur casus de monacho mortuo proprietario, et sepulto cum sua pecunia in sterquilinio cum his verbis (*Act. VIII*, 20): *Pecunia tua sit tecum in perditione*. Vide *ibid.*, n. 17.

(153. Pro regulari mortuo proprietario non sunt offerenda sacrificia, nec fieri debent orationes, nec ei danda est sepultura cum aliis fratribus in ecclesia, seu cimiterio. Vide *ibid.*, n. 18.

(154. Quinimo regularis canonicus, et quilibet alius mortuus proprietarius, non solum in cimiterio sepeliri non debet, sed si ibi sepultus fuerit, debet inde exhumari, si sine scandalo id fieri possit. Vide *ibid.*, n. 19.

(155. Advertendum tamen est, quod si quis regularis subitanea morte, vel aliter defunctus reperitur cum crumena pecuniæ, non est statim sepultura ecclesiastica privandus, et in sterquilinio tumulandus, nisi certo constet certitudine morali, quod interrogatus a superiore an haberet aliquod peculium, responderit non habere: dicta enim pœna tumulationis in sterquilinio non est danda indifferenter omnibus regularibus cum pecunia decedentibus, sed solum illis qui admonitione præmissa deprehensi, et in morte inventi fuerint cum

peculio, quo noluerunt se expropriare, ut expresse habetur in cap. *Super quodam* 4, *De statu monachorum*, ibi: « Super quodam canonico regulari, qui in articulo mortis agens, licet a priore suo commonitus, proprium, quod contra regulam latenter habuerat, noluit resignare » etc.: quod item supponitur in cap. *Monachi* 2, eod. tit. et in cap. *Cum ad monasterium* 6, eod. ibi: « Regulari monitione præmissa » etc. Et ratio est, quia licet repertus fuerit cum tali denarium marsupio monasterii superiori ignoto, judicari potest, quod tale peculium non fuerit ipsius monachi, sed aliqujus sui amici, vel consanguinei, vel quod fuerit sibi depositum, ut alii deferret loco eleemosynæ, vel restitutionis: imo etiamsi perciperetur fuisse suum, suspicari potest, quod ob aliquem honestum finem fuerit ad tempus ei a superiore majore permissum, seu eum voluisse suum peculium superioribus revelare, et solum ob subitanam mortem id non fecisse: Barbosa, *De offic. et potest. parochi*, cap. 26, num. 47; Emmanuel Rodriguez, tom. III, quæst. 61, art. 1, vers. *Decimo tertio*, et in *Compend.*, resolut. 128, n. 20; Portell., in dub. *Regular.*, verb. *Sepultura*, n. 11; Peyrin., tom. I, *De subdit.*, quæst. 2, cap. 2, § 9, quæst. 3, vers. *Secundum*; Diana, part. IV *Miscell.*, resolut. 23; Donat., *loc. cit.*, quæst. 53, et alii passim.

(156. Admonitio pro regularibus proprietariis, et præsertim pro superioribus, qui proprietatem monachorum decedentium sibi appropriant tanquam spolia. Vide d. verb. *REGULARES*, num. 20.

(157. Castitas religiosa est votum, quo religiosus in aliqua religione a Sancta Sede approbata sibi interdicit omnem delectationem voluntariam veneream tam internam, quam externam. Est in re communis.

(158. Unde per votum castitatis obligantur regulares se abstinere ab omni actu venereo tam interno, quam externo, qualiscunque ille sit, ut a turpibus cogitationibus, delectationibus morosis, consensu; ac etiam ab actibus externis, ut ab aspectu, loeutione, tactu, et similibus cum feminis. *Communis*. Et ratio est, quia votum castitatis est nova obligatio, quam sibi regulares imponunt supra obligationem juris naturalis et divini: jus autem naturale, et divinum prohibet supradicta omnia extra conjugium, adeoque etc.

(159. Hinc castitas, quæ ante votum ad solam virtutem temperantiæ pertinebat, post votum emissum, pertinet etiam ad virtutem religionis, et sic violatio castitatis in regularibus duplicem habet malitiam specificam in confessione necessario explicandam, nempe malitiam luxuriæ contra castitatem, et sacrilegii contra religionem. *Communis*.

(160. Regulares non solum violant votum castitatis per supradictos actus versantes circa impudicitiam propriam, sed etiam per actus versantes circa impudicitiam alie-

nam. Sicque regulares, qui etiam sine propria delectatione concurrunt proxime, et immediate, v. g. per tactum ad pollutionem hominis sæcularis, violant suum votum castitatis. Sic Cardenas apud La Croix, lib. IV, num. 155, dicens sententiam oppositam esse damnatam a S. Fidei tribunali, et ita tenent Sanchez *De matrimon.*, lib. IX, disp. 23, num. 6; La Croix, *loc. cit.*, n. 155; Felix Potest., t. I, part. II, n. 1855, et alii. Et ratio est, quia qui utitur membris suis ad impudicitiam mortalem etiam sine delectatione propria peccat mortaliter contra propriam castitatem, ut patet in eo qui absque delectatione propria dormientem tactu provocat ad pollutionem, vel fatuos conjungit ad copulam: ipse enim non peccat contra castitatem alienam, quia dormientes et fatui non peccant, adeoque peccat contra castitatem propriam; sicque regulares violant suum votum castitatis etiam per actus versantes circa impudicitiam alienam.

(161. Votum castitatis in professione religiosa emissum irritat sponsalia. Vide verb. *SPONSALIA*, num. 85.

(162. Item sponsalia irritantur per votum castitatis emissum in susceptione sacrorum ordinum. Vide *ibid.*, n. 88.

(163. Per votum simplex perpetuæ castitatis non dissolvuntur sponsalia ex parte voventis, bene vero ex parte alterius. Vide *ibid.*, n. 94.

(164. Per votum ingrediendæ religionis probabilius non dissolvuntur illico sponsalia, sed solum suspenduntur ex parte ipsius voventis. Vide *ibid.*, n. 90.

(165. Per tale votum non dissolvuntur illico ex parte non voventis. Vide *ibid.*, n. 91.

(166. Per votum recipiendi sacros ordines probabilius non dissolvuntur sponsalia ex parte sponsi voventis. Vide *ibid.*, n. 92.

(167. Solvuntur tamen per tale votum ex parte sponsæ. Vide *ibid.*, n. 93.

(168. Votum castitatis emissum in professione religiosa dirimit matrimonium contrahendum. Vide verb. *MATRIMONIUM*, quoad impedimenta, art. 1, n. 24.

(169. Votum castitatis emissum in susceptione sacrorum ordinum est solum impedimentum dirimens respectu matrimonii contrahendi, attamen non dirimit jam contractum, quamvis nondum consummatum. Vide *ibid.*, n. 25.

(170. Votum autem emissum in professione religiosa, non solum est impedimentum dirimens respectu matrimonii postea contrahendi, sed etiam dirimit jam contractum nondum consummatum. Vide *ibid.*, n. 26.

(171. Episcopi regulares non absolvuntur a votis essentialibus, sed solum eximuntur quoad aliquos effectus paupertatis, et obedientiæ juxta decentiam status. Vide verb. *EPISCOPUS*, art. 7, n. 2.

(172. Episcopi regulares illarum religionum, quæ ultra tria vota essentialia omnibus communia, emittunt aliud quartum votum essentialiale, ut est votum vitæ quadragesimalis apud Minimòs, tenentur

etiam ad illud, nisi specialiter a Sede Apostolica dispensentur. Vide *ibid.*, n. 3.

(173. Regulares a religione eiectionis, et in sæculo remanentes tenentur ad vota essentialia religionis. Vide verb. *ЕЛЦЕРЕ, ЕЈЕСТИ*, n. 49.

(174. Advertendum tamen est, quod licet in eiectionis perseveret plena obligatio castitatis, obligatio tamen paupertatis, et obedientiæ suspenditur quoad executionem et observantiam multorum, juxta capacitatem sui status. Vide *ibid.*, n. 50.

(175. Similiter obligatio aliorum votorum supra tria essentialia in aliquibus religionibus emitti solitorum, aliarumque regularium observantiarum proprii instituti, etiam sub mortali præceptum, suspenditur quoad illa, quæ pugnant cum statu, in quo reperiuntur, et perseverat, quoad illa, quæ compatiantur cum eorum statu. Vide *ibid.*, n. 51.

(176. Etiam contraria opinio quoad hæc est probabilis. Vide *ibid.*, n. 52.

Nota Rom. theol.

Nil probabilis in hac opinione apparet, cum prior opinio omnino vera videatur.

Responsio auctoris.

Licet hanc opinionem non sequar ego, cum sim pro contraria sententia, ut apparet ex conclusione numero immediate antecedenti tradita; subjungo solum, quod dicta opinio sit etiam probabilis, ex quo illam non spernendis rationibus defendant magis nominis doctores, Sanchez, Diana, Barbosa, Layman, Lezana, Navarrus, et alii. * Ex quo tamen opinio aliqua a nonnullis doctoribus ejus generis, quales sunt laudati, etiam non spernendis rationibus defendatur, non ideo vere probabilis est, si contraria gravioribus auctoritatis rationibus momentis nitatur *.

(177. Alia ad rem. Vide verb. *LEGATUM*, verb. *MONIALES*, art. 2; verb. *REGULARIS PROFESSIO*, verb. *REGULARES*.

ARTICULUS III.

Quoad ea quæ concernunt votorum obligationis cessationem.

Præstat sequentia evolvere.

(1. Votum obligatio cessat, seu tollitur generatim loquendo quatuor præcipue modis. Videlicet per extinctionem, per irritationem, per dispensationem et per commutationem. Sic in re communis doctorum. Votum obligatio cessat, et expirat, seu tollitur per extinctionem. (2. Primo, quando cessat causa finalis, et principalis voti, cessante enim fine principali voti, cessat ipsius voti obligatio: com. arg. cap. *Cum cessante* 60, De appellationibus. Unde si quis v. g. voveat dare quotidie Francisco pauperi obolum pro sublevanda ejus inopia, et Franciscus interim evadat dives, aut non amplius egeat tali obolo, cessat, seu expirat dictum votum, cum cesset finis totalis dieti voti. Item si quis voveat Lauretanam peregrinationem ad obtinendam valetudinem sui filii, et interim filius moriatur, extinguitur penitus ejus votum, et sic de similibus.

(3. Secundo, cessat et extinguitur totaliter obligatio voti, quando non impletur conditio apposita. *Communis*. Unde qui vovit v. g. jejunium, eleemosynam, et hujusmodi, si talem dignitatem, si tale beneficium obtinuerit, hoc non obtento, ad votum non tenetur: actus enim sub conditione celebratus, conditione non impleta, nullum operatur effectum; arg. § *Sub conditione* 4, instituit. De verbor. obligat., et l. *Unica*, § *Sin autem*, cod. De caducitat. tollend. Suspenditur enim ejus valor usque ad eventum conditionis, l. *Is cui*, ff. De actionibus. et obligationibus, l. *Legata sub conditione*, ff. De conditionibus. et demonstrat.; et ratio est, quia actus agentium non operantur ultra intentionem et voluntatem eorum, l. *Omnis* 19, ff. De rebus creditis, Si certum petatur, et De conditione.

(4. Tertio, cessat et extinguitur obligatio voti quando materia ex possibili fit impossibilis, ex licita illicita, ex bona indifferens, aut majoris boni impeditiva: *Communis*, per text. in l. *Pluribus* 140, § 2, ff. De verbor. obligationibus, ibi: « Et si placeat extingui obligationem, si in eum casum inciderit, a quo incipere non potest; » et l. *Impossibile* 183, ff. De regul. Jur., ibi: « Impossibile nulla est obligatio, » et cap. *Nemo potest* 6, De regul. Jur. in 6, ibi: « Nemo potest ad impossibilia obligari. » De jure enim illud tantum possibile, et fieri posse censetur, quod licite fieri potest, can. *Fraternitatis* 13, caus. 22, quæst. 2, juncta Glossa, *ibid.*, verb. *Quod potest*. (5. Imo votum conceptum de re impossibili, aut illicita non obligat, etiamsi postea fiat possibile, aut licita, textu expresso in l. *Quod initio* 29, De regul. juris, cap. *Non firmatur* 18, De regul. juris in 6, ibi: « Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit. »

(6. Quarto, cessat et extinguitur obligatio, quando postea tam notabilis rerum mutatio accidit, vel specialis, vel inopinatus casus occurrit, ut rationabiliter præsumi possit voventis intentionem, ad ejusmodi eventum, sive casum specialem non se extendisse, sed excepturum fuisse, si in mentem venisset aut de eo interrogatus fuisset. Actus enim agentium non operantur ultra intentionem et voluntatem eorum; l. *Non omnis* 13, ff. De rebus creditis, Si certum petatur, et De conditione. Sic *Communis* doctorum, arg. cap. *In generali concessione* 71, De regul. juris, in 6, leg. *Alumnos* 1, c. *Quæ res pignori obligari possint*, cum similibus. Unde qui vovit certa jejunia, etc. superveniente postea gravi et incurabili infirmitate, senectute, etc. non obligatur ad impletionem voti; quia sicuti gravis et incurabilis infirmitas, et senectus excusat ab obligatione præcepti ecclesiastici de jejunio, ita etiam excusat ab observatione jejunii promissi. Item qui vovit magnam eleemosynam, ecclesiam, seu altare ædificare, superveniente postea inopinata gravi depauperatione, non obligatur ad votum durante tali paupertate, cum adimpletio voti pro

tunc sit moraliter impossibilis; obligaretur autem ad dictum votum, si postea ad meliorem fortunam rediret, cap. *Quod super* 8, § *Unde credimus distinguendum*. De voto. Et id etiam in civilibus debitis observandum esse expresse statuitur in § *Ultimo Instit.*, De actionibus, l. *Is qui* 4, et l. *Qui bonis suis* 6, ff. De cessione bonorum, cum similibus.

(7. Quinto, cessat et extinguitur obligatio voti, quando est jam elapsus tempus, quod vovens determinavit ob specialem devotionem, seu circumstantiam talis temporis, et sic illud determinavit causa obligationis restringendæ et finiendæ. Vide supra, art. 1, n. 57. Secus autem quando determinavit tempus, non intuitu ad ipsum tempus, nec ob specialem devotionem, seu circumstantiam talis temporis, sed solum ratione ipsius voti adimplendi. Vide *ibid.*, n. 58.

(8. Sexto, cessat et extinguitur ipso jure omne votum sive reale, sive personale, sive in sæculo, sive in novitiatu emissum etiam reservatum Summo Pontifici, eo ipso quod quis in religione approbata solemnem professionem emittit, quamvis vovens nullam habeat tunc intentionem illud commutandi, et de hoc nihil penitus cogitet. Habetur clare ex cap. *Scriptura* 4, De voto, et sic tenent Sanchez, lib. v. *Moral.*, cap. 5, n. 38 et seq.; Felix Potest., tom. 1, p. II, n. 1920 et seq.; Pirrhing, lib. III *Decretal.*, tit. 34, n. 27 et seq. et ipso teste, alii communiter.

(9. Non extinguntur tamen per professionem religiosas vota realia a tertio acceptata, quia acceptatio facit ea transire in contractum, per quem jus parti acquiritur. Unde non est Deo gratum obsequium, si quid ei promittitur cum præjudicio juris alterius, seu injuria erga alium, ob quam causam talia vota neque per communicationem, vel dispensationem ordinarie relaxari possunt. *Communis*.

(10. Irritatio voti (quæ est secundus modus, per quem tollitur obligatio votorum) est ablatio obligationis ejusdem facta per personam facultatem dominativam in voventem vel in materiam voti habentem. Est in re communis.

(11. Irritatio differt a dispensatione, quia irritatio est ablatio obligationis voti facta nomine proprio per potestatem dominativam; dispensatio vero est ablatio obligationis voti facta nomine alieno per potestatem jurisdictionis, in quantum scilicet nomine Dei, qui potestatem jurisdictionis dat quibusdam personis ecclesiasticis ad tollendam cum justa causa voti obligationem, ea jurisdictione tales personæ ad id utuntur. Item quia irritatio fieri potest etiam a persona laicali, dispensatio vero solum a persona ecclesiastica. Item quia irritatio sine justa causa est quidem illicita, sed tamen valida, cum fiat ratione domini, et nomine proprio; vota enim emittuntur cum tacita conditione consensus personæ habentis in voventem, aut in rem votam dominium; dispensatio autem sine justa causa, nedum est illicita, sed etiam invalida, cum fiat solum ratione jurisdictionis, et nomine Dei,

qui non approbat solutionem voti sine justa causa factam. Vide infra num. 59.

(12. Irritatio et dispensatio differunt a commutatione, quia irritatio et dispensatio pura et propria tollunt penitus omnem obligationem indirecte, vel directe profectam ex voto; commutatio vero non tollit omnem obligationem, sed relinquit obligationem faciendi aliquid loco illius, quod remissum fuit, ut patet ex infra dicendis de commutatione. Dicitur autem notanter dispensatio pura et propria ad distinctionem dispensationum matrimonialium, aliarumque similibus, quæ vel a dataria, aut a penitentiaria Romana solent expediri, quia istæ non sunt puræ dispensationes, sed mixtæ cum commutatione, et sæpe valde onerosa, ut eas legenti patet.

(13. Irritatio est duplex, directa, et indirecta. Irritatio directa est illa, quæ fit per personam habentem potestatem dominativam in voluntatem voventis; irritatio vero indirecta est illa, quæ fit per personam habentem potestatem, seu jurisdictionem non in voluntatem voventis, sed solum in materiam voti. Sic in re communis doctorum.

(14. Unde vota directe irritare, est, personam habentem potestatem dominativam in voluntatem voventis velle, et pronuntiare ut illius vota nulla taliter sint, ut nullo unquam casu eorum obligatio postea reviviscat, quia sunt extincta in radice. Irritare autem vota indirecte nihil aliud est, quam personam habentem potestatem in materiam voti, ejus obligationem suspendere (in quantum suo juri præjudicatur) donec desinat ipse præjudicium afferre. Nemo enim potest alteri promittere aliquid in præjudicium tertii. Unde vota indirecte tantum irritata reviviscunt, quando desinunt præjudicium afferre: sicque eorum obligatio non est in perpetuum ablata, sed solum ad tempus suspensa. Vide infra, n. 56.

(15. Vota directe irritare possunt omnes, et soli illi, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventium: *Communis*, arg. cap. *Puella* 2, caus. 10, q. 2; cap. *Mulier* 4, caus. 33, q. 2; cap. *Manifestum est* 11, caus. 33, q. 5; cap. *Si quis* 2, De regularibus, cum similibus.

(16. Hinc pater potest irritare directe omnia vota etiam castitatis, et religionis a filiis impuberibus emissa; *Communis*, per text. in cap. xxx *Numer.*, cap. *Puella* 2, caus. 10, q. 2, ibi: « Puella si ante 12 annos ætatis sponte sua sacrum sibi velamen assumpsit, possunt statim parentes ejus, vel tutores id factum irritum facere, si voluerint. At si annum et diem dissimulando consenserint, ulterius nec ipsi, nec ipsa mutare hoc poterunt; » c. *Mulier* 14, caus. 32, q. 2; c. *Manifestum est* 11, caus. 33, q. 5, c. *Si quis* 2, De regularibus, cum similibus. Et ratio est, quia filii impuberes in illa tenera ætate ob rationis, iudicii et discretionis imbecillitatem, patris voluntate et auctoritate de ipso jure naturæ regendi sunt, adeoque in omnibus eorum votis, juramentis, pactis, ac promissionibus quibuscunque semper